

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

ІСТОРІЯ ЗАХІДНОЇ МУЗИКИ

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

«Бакалавр»
025 «Музичне мистецтво»
«Музичне мистецтво»
Скрипка, Альт,
Віолончель, Арфа,
Контрабас

Курс	2
Семестр	3, 4

Статус

Обов'язкова

Форма контролю

Залік, іспит

ECTS	3,5
Годин	105
Лекційні	34
Семінарські	34
Самостійна робота	37

ПІБ	Антонова Олена Григорівна , кандидатка мистецтвознавства, доцентка, професорка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-6253-8138 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=zQpNQ2UAAAAJ&E-4605-2018
e-mail	antonova.elenagr@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Історії Західної музики» (II курс, 3–4 семестри) присвячено вивченню Західної музичної культури XIX століття: представлених в ній естетико-стильових напрямів, національних шкіл, творчих постатей, всесвітньо визнаних та маловідомих композиторських опусів. Акценти зроблено на провідних тенденціях розвитку музики XIX століття, історичній обумовленості нових принципів творчого мислення, взаємозв'язку між різними видами мистецтва, оновленні жанрової системи, розумінні естетичної цінності тих чи інших художніх явищ.

Мета курсу «Історія Західної музики» – розкрити історичну детермінованість принципів музичного мислення в Західній культурі XIX століття та виявити їх єдність з визначальними настановами художнього мислення людини в інших мистецьких сферах.

Основні завдання курсу «Історія Західної музики»:

- сприяти усвідомленню музичних явищ в їх історичному та суспільному контексті;
- навчити орієнтуватися у складних процесах стильового розвитку європейської музики XIX століття;
- розширити уявлення про виконавський репертуар – його сучасну складову;
- розвивати навички усного та письмового висловлювання з питань музичного мистецтва.

У результаті вивчення курсу «Історія Західної музики» студенти мають **знати**:

- історичну обумовленість та причини змін принципів музичного мислення в різні історичні періоди;
- ментальні особливості музичного мислення представників основних Західних шкіл;
- закономірності формування та розвитку музичних жанрів у XX столітті;
- фундаментальні творчі настанови представників різних композиторських шкіл у їх єдності з визначальними настановами художнього мислення в суміжних видах мистецтва;

На основі засвоєння теоретичних положень курсу студенти мають **уміти**:

- орієнтуватися в культурно-історичному процесі розвитку музики XIX століття;
- виявляти зумовленості музично-історичного процесу суспільно-історичними умовами та особливостями духовного життя людства;
- аналізувати музичний твір у широкому історико-стильовому контексті;
- застосовувати набуті знання та вміння у власній професійній діяльності.

Мета та завдання курсу «Історія Західної музики» визначені необхідністю сформувати у студентів-виконавців наступні **компетентності**.

Загальні:

- здатність до абстрактного та історичного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні:

- розуміння закономірностей історичного розвитку музичної культури Західної Європи та світу;
- вміння застосовувати стильовий підхід до аналізу музично-історичних процесів;
- знання особливостей організації жанрової системи європейської музичної культури XIX століття;
- вміння виявляти та пов'язувати між собою різні типи контекстів навколо обраного предметом уваги музичного артефакту;
- вміння поєднувати конкретність фактів (знання умов життя та діяльності представників музичної культури) та узагальненість їх історичного значення;
- вміння самостійно працювати з науковою музикознавчою літературою як засобом формування власного професійного ставлення до музично-історичних явищ різних епох.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль 1. Західна музична культура першої половини XIX століття

Тема 1. Шлях від Класицизму до Романтизму. Романтизм та його національні різновиди. Естетичні засади та жанрові домінанти романтичної художньої системи. Періодизація музичного романтизму.

Тема 2. Жанр мініатюри в музиці першої половини XIX ст. Романтична пісня та вектори її розвитку в творчості композиторів-романтиків першої половини XIX ст. Вокальні цикли Ф. Шуберта та Р. Шумана: компаративні аспекти.

Тема 3. Фортепіанна мініатюра романтичної доби: естетика, стилістика, жанрова панорама, принципи циклізації. Фортепіанна мініатюра в творчості композиторів першої половини XIX ст. (Ф. Шопен, Р. Шуман, Ф. Мендельсон).

Тема 4. Шляхи розвитку оркестрових жанрів у європейській музиці першої половини XIX ст.: типи симфонічної драматургії та жанрова система (Г. Берліоз, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Мендельсон).

Тема 5. Європейська опера першої половини XIX століття. Оновлення жанрової системи. Становлення національних моделей романтичної опери (Італія, Франція, Німеччина).

Модуль 2. Західна музична культура другої половини XIX століття

Тема 1. Музичний театр Р. Вагнера. Концепція «Gesamtkunstwerk» в теоретичних працях Р. Вагнера та шляхи її реалізації в художній практиці. Етапи еволюції оперної творчості Р. Вагнера.

Тема 2. Джузеппе Верді: ствердження ідеалу музичної драми на шляхах розвитку національних оперних традицій.

Тема 3. Французький музичний театр другої половини XIX століття. Літературні впливи у становленні жанру французької ліричної опери.

Тема 4. «Молоді» оперні школи у європейській музичній культурі другої половини XIX ст.: представники та мистецькі досягнення. Магістральні лінії розвитку в національній опері Угорщини, Чехії, Норвегії.

Тема 5. Доля романтичних інструментальних жанрів у творчості композиторів XIX століття. Роль Ф. Ліста у формуванні нових композиційних моделей. Феномен творчого життя Ф. Ліста в контексті художньо-естетичних настанов романтичного мистецтва.

Тема 6. Австро-німецький симфонізм другої половини XIX – початку XX століття. Драматургічні моделі симфонії в творчості Й. Брамса і А. Брукнера. Напрями оновлення жанру в симфоніях Г. Малера. Романтичні та модерністські риси в програмних оркестрових творах Р. Штрауса.

Тема 7. Типологія становлення нових національних шкіл в Європі XIX – початку XX століть. Інструментальна музика композиторів Чехії, Норвегії, Фінляндії, Іспанії.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, диспути, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекційні та семінарські заняття проводяться на платформі Zoom. Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали викладаються на сторінку

групи в GoogleClass або надсилаються у відповідну групу Viber, Zoom, WhatsApp та на електронну адресу.

Академічна доброчесність

Передбачається, що вся робота, яка виконується для цього курсу, складається з власних ідей та спостережень. Кожного разу, коли студент представляє думку, яка не є його, або наводить загальновідомий факт, він повинен подавати їх за допомогою належного цитування (як у письмових роботах, так і в усних презентаціях).

Презентації, відео-лекції, тести та контрольні завдання є авторськими матеріалами і конфіденційною інформацією – їх не можна пересилати, зберігати чи передавати третім особам без дозволу викладача.

Письмові роботи, тести виконуються виключно самостійно у зазначений термін.

У разі виявлення фактів порушень доброчесності чи конфіденційності (використання допоміжних джерел – якщо це не передбачено умовами завдання, списування, передача третім особам матеріалів курсу чи контрольних завдань/тестів) роботи усіх причетних дискваліфікуються.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Курс закінчується заліком у 1-му семестрі заліком та іспитом у 2-му семестрі (розклад заліково-екзаменаційної сесії додатково оголошується на сайті НМАУ та у деканатах).

До заліку/іспиту допускаються студенти, які опрацювали увесь лекційний матеріал курсу, регулярно відвідували заняття, брали участь у семінарах, підготували доповіді, виконали та вчасно здали усі письмові роботи. За умови виконання попередніх вимог та виконання двох поточних КМР (контрольно-модульні роботи) протягом кожного семестру з результатом більшим ніж 60 балів студент має право на автоматичне складання іспиту (за середнім балом поточних оцінок).

Система оцінювання

1-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (7+7)	85% відвідувань (12 з 14) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)
Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

2-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (10+10)	85% відвідувань (17 з 20) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)

Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

Критерії оцінювання

Оцінка 90–100 А («Відмінно») – ставиться студенту, який демонструє глибокі знання матеріалу, здобуті у процесі систематичного засвоєння лекційного курсу, участі в семінарських заняттях, якісного опрацювання основної та додаткової літератури; володіє знанням усього музичного матеріалу; повно і глибоко розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє професійною термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; уміє обґрунтувати власну думку, висловлює самостійні міркування, прагне пов'язати набуті знання із завданнями майбутньої професійної діяльності.

Оцінка 82–89 В («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; володіє знанням музичного матеріалу; повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає одну-дві неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 74–81 С («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; в цілому володіє знанням музичного матеріалу; досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 64–73 D («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; достатньою мірою володіє знаннями музичного матеріалу; не завжди точно розкриває зміст матеріалу; розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами; не завжди повно і правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 60–63 E («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; більш-менш володіє знаннями музичного матеріалу; не точно розкриває зміст матеріалу; загалом розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди може проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами; неповно і не завжди правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 35–59 FX («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє достатньою мірою знання музичного матеріалу; неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний обґрунтувати свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань.

Оцінка 1–34 F («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє знання музичного матеріалу; не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний пояснити свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє вкрай незадовільний рівень знань.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами, зокрема, англійською. Заохочується прагнення студентів до опрацювання матеріалу за допомогою англomовних джерел – книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Боровик С. Й. Особливості втілення романтичних традицій в оперній музиці А. Дворжака (на прикладі партії Русалки з однойменної опери) // Молодий вчений : наук. журн. Херсон : Гельветика, 2020. № 9 (85). С. 12–14.
2. Вишинський В. В. Категорія руху в музичній естетиці Густава Малера: джерела й трактування // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2010. № 4 (9). С. 105–116.
3. Джулай Г. А. «Пуритани» В. Белліні в річищі жанрово-стильового синтезу романтичної музичної драми // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Рівне, 2023. Вип. 44. С. 148–154.
4. Диняк Т. І. «Симфонічні враження “Ночі в садах Іспанії”» М. де Фальї в аспекті синтезу імпресіоністичного та національного стилів // Диняк Т. І. Специфіка творів для фортепіано з оркестром композиторів Іспанії кінця ХІХ – початку ХХ століть : Дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії з галузі знань / Спеціальність 025 – «Музичне мистецтво» / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2022. С. 174–200.
5. Драч І. С. Оперна творчість В. Белліні та Г. Доніцетті в італійській музично-театральній культурі епохи романтизму : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.02 Музичне мистецтво / Київ. держ. консерваторія ім. П. І. Чайковського. Київ, 1990. 17 с. <https://cheloveknauka.com/v/397959/a#?page=1>
6. Іванова І., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери: Західна Європа ХVІІ–ХІХ ст. : навч. посібник. Київ : Заповіт, 1998. 384 с.
7. Кашкадамова Н. Б. Історія фортепіанного мистецтва ХІХ сторіччя. Тернопіль, Астон, 2006. 608 с.
8. Корчова О. Р. Вагнер, Дж. Верді та Дж. Пуччіні як творці авторського музичного театру // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Науковий журнал. № 2 (7). 2010. С. 36–43.
9. Купець Л. А. «Кармен» Жоржа Бізе та культурні міфи ХХ століття // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 2 (19). С. 44–59.
10. Мудрецька Л. Г. Жанрово-стильовий пошук в оперній творчості Жюльє Массне (на прикладі опер «Манон» і «Вертер») : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец.

- 17.00.03 – Музичне мистецтво / Одеська держ. Музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса, 2004. 18 с.
11. Неболюбова Л. Брукнер і Вагнер: новий варіант постановки старої проблеми // Українське музикознавство: Наук.-метод. зб. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2001. Вип. 30. С. 228–236.
12. Синяк Л. В. Національні акценти у драматургії прологу до опери Едварда Гріга «Олаф Трюггвасон» // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2016. №4 (33). С. 84–91.
13. Татарнікова А. А. Специфіка відтворення ідеї національного славлення в оперній поезії Б. Сметани (на прикладі опери «Лібуше») // Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 42. С. 148–154.
14. Черкашина-Губаренко М. Р. Музика і театр на перехресті епох : у 2 т. Київ; Суми, 2002. Т. 1. 184 с.; Т. 2. 208 с.
15. Черкашина-Губаренко М. Р. Оперний театр у мінливому часопросторі. Харків : Акта, 2015. 380 с.
16. Яворський Д. Ю. Етюд у жанровій системі романтичної фортепіанної мініатюри (на прикладі опусів Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста): дис. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) / Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво . Київ, 2016. 217 с.
17. *Bonds. M.E.* A history of music in Western culture. 4th ed. Boston: Pearson Education, Inc, 2013. 689 p.
18. *Taruskin R.* Oxford History of Western Music: 5-vol. set. III vol.: Music in the Nineteenth Century. Chapter 10. Oxford University Press, 2010. 820 p.